

**Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Çevresel Etki
Değerlendirme (ÇED) Alanında Kapasitesinin
Güçlendirilmesi için Teknik Yardım Projesi**

**Kitapçık B64
(Ek II – 30d)**

Kürk Hayvanı Yetiştiriciliği Yapan Tesislerin Çevresel Etkileri

I. GİRİŞ

Bu belge kürk hayvanı yetiştiriciliği yapan tesislerin çevresel etkileri konusunda temel seviyede bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) alanında fikir sahibi olmak isteyenler ve planlanan yatırımların temel çevresel etkileri hakkında bilgilenmek isteyen halk, yatırımcı ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar ile onların temsilcileri bu belgenin hedef kitesidir.

Bu belgeye konu olan tesisler ÇED Yönetmeliği'nin;

- Ek-II listesinin 30. Maddesinin d) bendinde "Kürk hayvanı yetiştiriciliği yapan tesisler (5.000 adet ve üzeri)"

kapsamında yer almaktadır.

II. SEKTÖRÜN KISA TANIMI

Söz konusu tesislerde kürk hayvanı olarak yetiştirilen başlıca hayvanlar tilkiler, minkler, çinçillalar ve tavşanlardır.

Tilki: Yetiştirilen mavi tilkiler ile gümüş tilkiler genellikle, iki ila sekiz (genellikle sekiz) sıra kafesten oluşan, kapalı ya da açık barınaklarda tutulmaktadırlar. Kafesler, sağlam tel örgüden yapılmakta ve yerden 60-100 cm yüksekte yer almaktadırlar. Yetiştirilen tilkiler için en çok kullanılan yem, özel üretilen yaş yemdir. Bazı çiftlikler, ana yem kaynağı ya da ilave olarak kuru topaklar kullanmaktadırlar.

Minkler: Mink kafesleri, iki sıra halinde, yan duvarların olmadığı uzun çatılar altına üst üste yerleştirilmektedir. Diğer malzemelerin hijyenik sorunlara sebep olması nedeniyle, kafesin alt kısmı her zaman tel örgüden imal edilmektedir. Mink ve tilkilere yönelik gereksinimler, tilkilerin minklere nazaran biraz daha fazla karbonhidrata ihtiyaç duymaları haricinde, belirgin farklılıklar göstermemektedir.

Çinçillalar: Çinçillalar normal koşullarda, her bir erkeğin dişi kafeslerinden oluşan bir gruba girmesine olanak sağlanan çokeşli grup kafeslerde tutulmaktadırlar. Östrus döngüsü 28 ila 35 gün arasında sürmekte olup, ilk çiftleşme hayvanlar 6 ile 7 aylıkken gerçekleşmektedir. Gebelik süresi ortalama 111 gündür. Gençler normal şartlarda iki aylıkken süttten kesilmektedirler. Hamile dişiler, zeminin kısmen ahşap bir sergenle kaplı, tel örgü kafeslerde tek başlarına tutulmaktadırlar.

Tavşanlar: Tavşanlar, tel ya da demir plakadan yapılan kafeslerde tutulmaktadırlar. Yeşil yapraklı sebzeler, mevsim sebzeleri, ıspanak, havuç, salatalık, yeşil çimen ve sebze artıkları tavşanların genel besinleridir.

III. ÇEVRESEL ETKİLER

III.1. İNŞAAT ÖNCESİ VE İNŞAAT SÜRECİ

İnşaat öncesi ve inşaat faaliyetleri sırasında aşağıda belirtilen çevresel etkiler dikkate alınmalıdır:

III.1.1. Hava Kirliliği

- Hafriyat/kazılar sonucu ve tozlu yüzeylerin rüzgar ve/veya trafik sonucu ortaya çıkan toz emisyonu,
- inşaat makineleri ve trafikten kaynaklı kirlenici madde emisyonu (NO_x, PM₁₀ ile benzer)

III.1.2. Atıksu

- şantiye tesislerinden kaynaklı evsel atıksu,
- bina temel çukurlarında biriken kirli su (genellikle askıda katı maddelerden oluşan).

III.1.3. Katı atıklar

- Hafriyat atıkları,
- inşaat faaliyetleri sırasında meydana gelen tehlikesiz atıklar,
- inşaat faaliyetleri sırasında meydana gelen tehlikeli katı atıklar (kullanılan yağ filtreleri, kontamine temizleme malzemeleri, vb.),
- Makine bakımlarından kaynaklı diğer tehlikeli atıklar (atık yağlar, kullanılmış hidrolik sıvılar).

III.1.4. Diğer etkiler (gürültü, titreşim, elektromanyetik alan vb.)

- Binaların kazı ve inşaatında kullanılan makinelerden kaynaklı gürültü,
- inşaat faaliyetlerinin yarattığı trafikten kaynaklı gürültü (hafriyat toprağının taşınması, inşaat malzemelerinin, ekipmanların ve/veya teknolojilerin şantiyeye nakliyesi vb.),
- Binaların, yolların vb.'nin inşaat faaliyetlerinde kullanan makinelerden kaynaklı titreşim.
- şantiye kapsamında daha önceden gerçekleştirilmiş faaliyetlerin sonucunda kontamine olmuş hafriyat toprağı,
- kaza ya da makine arızası sonucunda ortaya çıkabilecek toprak kirliliği,
- kazı faaliyetleri gibi inşaat faaliyetleri esnasında yağmur ve rüzgâr nedeniyle toprak yüzeyinin erozyona uğraması,
- Flora ve fauna üzerindeki potansiyel etki (yerel duruma bağlı olarak),
- ekosistemler üzerindeki potansiyel etki (yerel duruma bağlı olarak),
- Korunan alanlar üzerindeki potansiyel etki (yerel duruma bağlı olarak).

III.2. İŞLETME AŞAMASI

III.2.1. Hava Kirliliği

- Kürk hayvanlarının yetiştirilmesi sırasında hayvansal atıklardan kaynaklı amonyum, metan ve azot oksit.

III.2.2. Atıksu

- Hayvanların barındırılması, beslenmesi ve hayvanlara su verilmesi ile atık yönetim tesislerinden kaynaklı deşarjlara bağılı olarak noktasal kaynaklı olmayan atıksu (besin maddeleri ve monyum içermektedir),
- Tesis temizliğinden kaynaklı atıksu,
- Yağmur suyu.

III.2.3. Atık

- Atık yemler, hayvansal atıklar ve karkaslar gibi katı atıklar,
- Gübre olarak kullanılan hayvan atıkları,
- Yem ve dezenfektan ambalajları gibi ambalaj malzemeleri (kullanılmamış/bozulmuş ilaçlar, kullanılmış temizlik malzemeleri ve varsa atıksu arıtma çamuru (tehlikeli maddelerin yanı sıra, kalıntı miktarlarda büyüme destekleyici ve antibiyotikler içerebilen).

III.2.4. Diğer etkiler (gürültü, titreşim vb.)

- Gübrenin azotunun giderilmesi sırasında oluşan amonyum gazı ve diğer koku emisyonları,
- Kürk hayvanı yetiştirme tesislerinin işletilmesi aşamasında gürültü ve titreşim önemli bir etki olarak değerlendirilmemektedir.

III.2.5. Enerji tüketimi

- Kürk hayvanı yetiştirme tesislerinin işletilmesi aşamasında tüketilen enerji önemli bir çevresel etki olarak değerlendirilmemektedir.

III.2.6. Su tüketimi

- Kürk hayvanı yetiştirme tesislerinde hayvanların tüketiminden ve barınakların, ekipmanların ve tesis arazisinin temizlenmesinden kaynaklı su tüketimi söz konusu olmaktadır.

III.2.7. Hammade tüketimi

- Kürk hayvanı yetiştirme tesislerinde dezenfektanlar, antibiyotikler ve hormonal ürünler gibi tehlikeli maddeler kullanılmaktadır.

III.3. KAPAMA / İŞLETMEDEN ÇIKARMA

III.3.1. Hava Kirliliği

- Hafriyat sonucu ve tozlu yüzeylerin rüzgar ve/veya trafik sonucu ortaya çıkan toz emisyonu,
- Donanım ve teknolojilerin sökülmesi ve binaların yıkılmasında kullanılan makinelerden ve hafriyat çalışmalarından kaynaklı kirletici emisyonu (NO_x, PM₁₀ ile benzen).

III.3.2. Katı atıklar

- Yetiştirme tesisinin işletmeye kapanması sonucu tehlikesiz katı atık oluşumu,
- Sökülen makinelerden kaynaklı tehlikeli katı atık oluşumu (kullanılmış yağ filtreleri, kontamine temizleme malzemeleri, vb.),
- önceki faaliyetlerden kalan kontamine hafriyat toprağı,
- Sökülen makinelerden kaynaklı diğer tehlikeli atıkların (atık yağlar, hidrolik sıvılar) oluşması,
- şantiye tesislerinden kaynaklı evsel atıksu.

III.3.3. Diğer etkiler (gürültü, titreşim, elektromanyetik alan vb.)

- Donanım ve teknolojilerin sökülmesi, binaların yıkılması ve altyapı hafriyatında kullanılan makinelerden kaynaklı gürültü,
- Trafikten (donanım ve teknolojilerin şantiye alanından çıkarılması, bina enkazının temizlenmesi vb.) kaynaklı gürültü,
- Donanım ve teknolojilerin sökülmesi ve binaların yıkılmasında kullanılan makinelerden kaynaklı titreşim,
- şantiye kapsamında daha önceden gerçekleştirilmiş faaliyetlerin sonucunda kontamine olmuş hafriyat toprağı,
- kaza ya da makine arızası sonucunda ortaya çıkan toprak kirliliği.

IV. ÖZET

Kürk hayvanı yetiştirme tesislerine ilişkin başlıca çevresel etkiler aşağıdaki gibidir:

- Atıklar,
- Atıksu,
- Emisyonları,
- Tehlikeli atıklar.